

5a

Sausis 1918 m.

№ 1 (71).

АТЕНА

Turinys.

I. J. M: Skautingas.	1
II. K. BIZAUSKAS: Raštijos bei literatūros teorija	8
III. MARGALIS: Į Nemuną. (Eilės).	22
IV. MARGALIS: Kunigaigščių Radvilių pilies gruvėsiai Biržuose.	22
V. JONAITIS: Pabėgęs kalinys	23
VI. ST. TAUTIETIS: Pušelė.	24
VII. K. JUNOŠOS: Anukas.	26
VIII. I. T-AS: Bibliografija.	31
IX. LAZIETIS: Iš mokyklų gyvenimo.	32
X. Redakcijos atsakai.	32

Jau išėjo nauja Lietuvos jaunimui maldaknygė

MELSKIMĖS

Sustatė Prelatas A. Dambrauskas

Įvairiomis kainomis, pagal aptaiso.

Užsisakant meldžiama aiškiai pažymėti, kiek egzempliorių tos maldaknygės norima imti merginoms ir kiek vaikinams.

Šv. Kazimiero Draugijos knygyno vedėjas
A. Kniukšta.

Kas ir iš „Ateities“ redakcijos paskolinęs
1912 m. „Ateities“ kompleta
meldžiame jį sugražinti arba bent atsiliepti.

P 4-6916

Lietuvos TSR
VALSTYBINĖ
BIBLIOTEKA

685731

SAUSIS 1918 METŲ.

T. VII.

ATEITIS.

N° 1.

J. M.

Skautingas.

Sakydami autoriui ačiū už šį straipsnį ir principaliai pripažindami „skautingą“ naudingą, mes tečiau patartumėm draugams „ateitininkams“ ne akiai kopijuoti anglų kad ir gerą sumanymą, bet taikinti laiko aplinkybėms ir mūsų krašto reikalams. Šiame dalyke vertėtu imti pavyzdys iš Amerikos lietuvių moksleivių, dar prieš karą pradėjusių organizuotis panašiai į „skautus“, tik tą svetimą ir mums visai neikalingą vardą pakeitusių visiems mums žinomu gražiu „Vyčių“ vardu. Kas „skautinge“ yra gera, imkime, bet vadinkime save ne kažkokiais keistai skambančiais „skautais“, tik „vyčiais“. Dar keistesnio „skautingo“ vietoj teisie „vytija“, bei „vytybė“. Taipgi vietoj „patrulio“ teisie „sargyba“, vietoj plutono — „tuntas“ ir t. t.

Red.

I.

Buvo tai 1899 metais.

Anglai paskelbė karą Boerams, nes šie buvo atsisakę leisti kitataučiams Transilvanijoje ir Oranijoje apsigyventi. Boerai kariavo su anglais su dideliu įnirtimu ir nevieną kartą buvo jiems pasisekę anglus sumušti. Šitame kare pasižymėjo savo ištverme Anglų miestas Mafeking. Ginti šitą miestą labai daug padėjo vienas afcierių Baden-Powell. Kai pradėjo trukti kareivių, Baden-Powell'ui atėjo galvon mintis, ar nebutų gera, pririnkus vaikinų juos pramokyti, kad jie paskui galėtų daugelyje vietų paliuosuoti kareivius ir tuo būdu suteikti kariuomenei didelę pagalbą. Sumanymas įvykdyntas ištikrųjų atnešė nemažą naudos. Jaunuoliai su dideliu pasišventimu pildė visokias jiems paskirtas pareigas, pav. pašto nešėjų karo lauke, o

ypač žvalgų pareigas, delko ir gavo vardą „scout“ — žvalgas. Jaunuolių pagalba nemaža padėjo laimėti karą: anglai po 2¹/₂ metų karo galop apgalėjo boerus. Baden-Powell po karui grįžęs tėvynėn, pradėjo visur panašias skautų draugijas tverti, žinoma, pritaikęs jas ne tiek karo, kiek įvairiems tėvynės reikalams ir aplinkybėms. Jisai gerai pažinojo skautų vertę. Pats sako: „kad kiekvienas vaikinąs turi mokytis šaudyti, nes be to, ar tarnaus kariuomenėj, ar gynimo tėvynės metu, ar kokiame kitame pavojuje, bus niekam nevertas.“

Nereikia ir karo, kad galėtų skautas savo pareigas pildyti, nes visada, kur tik bus, proga atsitiks daug gero padaryti visuomenei.

Jaunikaičiai skubiai pradėjo stoti skautų eilėn, o visuomenė su dideliu pasitikėjimu žiūrėjo į Baden-Powell'o organizacijas ir jo idėjas. Trumpu laiku jau buvo apie keliasdešimts tukstančių skautų o prieš patį Europos karą buvo jų apie 300.000. Netik vaikinai, bet ir mergaitės susitvėrė panašias draugijas. Pagalios ir kitos tautos, k. š. vokiečiai, norvegai, amerikiečiai, suomiai, lenkai ir tt. pasekė anglus pritaikindami skautingą prie savosios dvasios. Kaikurios vienok tautos iš skautingo padarė tik parodiją, kaip tai buvo Rosijos gimnazijose apie 1909 m. su „potiešnyja voiska“.

Tat skautingas nėra tai gimnastikos draugija, bet draugija, kuri lavina vaikino sielos ir kūno jėgas, yra lyg mokykla, kurioj jaunuomenė ne tik mokinasi tarnauti tėvynei, bet jau tarnauja, — vienu žodžiu yra tai pilietiško auklėjimo mokykla.

Skautingo yra ir turi buti tikslas įkvėpti jaunuomenės širdysna meilę Dievo, žmonių, tėvynės ir jai priruošti tinkamų jėgų.

Čia pasistengsiu nupiešti, nors trumpai, skautingo uždavinius, įstatus, skautų darbo turinį - programą ir skautingo vertę.

II

Sakoma: „Historia est magistra vitae“¹⁾.

Imu šitą sakinį ne delto, kad išrodžius, kokią vertę turi istorija mūsų gyvenime, bet kad paaiškinus, jog did-

¹⁾ Gyvenimo mokytoja.

vyriai, kurie dalyvavo istorijoje, yra „magistri vitae“¹⁾. Bažnyčia turi tokius didvyrius — šventuosius, kuriuos mums stato kaip pavyzdį mūsų gyvenimui; žmonija taip pat turi, turi taipogi ir kiekviena tauta. Tautos didvyriai jos istorijoje yra lyg žvaigždės padangėse; tėvynė juos brangina kaip didelį turtą, juos gerbia, atmintis apie juos eina iš vienos kartos į kitą, o jaunajai kartai stato juos kaip pavyzdį tėvynės meilės ir ištikimybės savo priedermėms. Pagal jų ir turi auklėtis kiekvienos tautos sunus.

Skautai yra toji jaunuomenės dalis, kuri apsiėmė pagal savo tautos didvyrių lavintis; jie tai sekdami anų pėdomis nori juos tokiu būdu pagerbti, jiems savo širdyse gyvąjį paminklą pastatyti. Dabar galima suprasti, delko kiekvienos skautų draugijos patronu yra savo tautos didvyris, ypač karžygis.

Nenuostabu, kad daugelio šalyse skautingas turi didelį pasisekimą. Patys auklėtojai mato, kad skautingas esant geroms sąlygoms atneša daug vaisių: jau iš mažumės pratina mokinį prie rimto darbo; duoda progų mokinio gabumams išplėtoti, rauna iš jaunųjų širdžių visokias piktazoles, — nuo jaunųjų dienų toks vaikinys mokinasi vartyti tikrą piliečio darbą.

Jaunuomenė skautinge randa progos savo troškimams patenkinti, savo jiegoms išsaikuoti. Reikia matyti, su koku pasididžiavimu ir pasigerėjimu toks mokinytis prisipažįsta esąs skautas, kaip jis uoliai pildo savo priedermes. Jeigu jis duos skauto žodį, kad ką nors padarys, be abejonės — savo žodį išpildys. Bet reikia pridurti, kad skautų organizacijon ne kiekvienas, kurs tik panorės, yra primamas. Laikomasi to dėsno: geriau, kad mažiau būtų skautų, bet gerų, negu daugiau, kurie tik terštų skauto garbę.

Gal delto skautingas turi didelę vertę jaunuomenės auklėjime, kad jisai apima mokinio visą gyvenimą, visus jo apsireiškimus, jo priedermes delei Dievo, Tėvynės vyresniųjų, artimo ir paties savęs.

III

Skautingas, kaip ir kitos draugijos, turi savo įstatus — įsakymus, kurių yra 10 ir kurie reguliuoja skauto gy-

¹⁾ Gyvenimo mokytojai.

venimą. Tie 10 įsakymų tilpsta trijuose skauto prižadėjimuose: 1) būti ištikimam Dievui ir Tėvynei, 2) teikti pagalbą artimui reikalui atsitikus ir 3) būti paklusniam skauto įstatams.

Skautingo įstatai taip atrodo:

1) „Galima pasitikėti skauto žodžiui“.

Jeigu jis sako: „kad teisybę sakau, kaip aš esu skautas“, — galima jam tikėti, lyg būtų prisiekęs. Jei sugauna meluojant, toksai skaudžiai baudžiama.

2) „Skautas yra ištikimas Dievui, Tėvynei ir savo vyresniesiems“. Visada turi stengtis savo priedermes pildyti, kurių reikalauja Dievas, Tėvynė ir vyresnieji. Paklusnumo skautingas taip labai reikalingas, kad jeigu skautas juo nepasižymi, tai toksai tuojaus prašalinama. Jaunuomenės auklėjime skautingas nori eiti ranka rankon su tėvais, užtat kas nėra geras sunus, tas nebus geras skautas.

3) „Skauto priedermė — visada būti naudingam ir padėdinėti artimui“.

Sitas įsakymas beto reikalauja, kad skautas kasdien atliktų vieną gailestingą darbėlį. Kaip tai graži yra skauto žymė, kuris kasdien jieško progos ką nors gera padaryti. O kaip tai dažnai gali tai atsitikti! Einant gatve skatikais keliais pavargelių sušelpiti, ten vaikelį iš pavojaus pašalinti, arklius išibėgėjusius suturėti, perspėti ką nors apie grėsiančią nelaimę ir tt.

4) „Skautas yra prieteliu visų artimų, o kiekvieno skauto broliu“.

5) „Skautas turi stengtis visada būti mandagus ir už savo patarnavimus negali priimti užmokesnio; užtenka jam padėkojimo ir įsitikinimo, kad tuo išpildė savo priedermę“.

6) „Skautas yra žvėrių prietelis, nekankina jų ir neužmušinėja be reikalo“.

7) „Paklusnus beatsižvelgimo savo draugijos vyresnybei“

8) „Skautas visada yra linksmas ir vikrus“.

9) „Skautas yra taupus“

10) „Skautas yra skaistus mintyse, kalboj, darbuose ir nenaudojasi nuodais: negeria ir neruko“.

IV

Kaip ištvermė ir tvirtybė kariuomenės pareina nuo stiprios organizacijos, taip ir skautingo pasisėkimas labai daug pridera nuo jo stiprios organizacijos. Paviršutinis skautingo sutvarkymas yra šiek tiek panašus į kariuomenės sutvarkymą.

6—8 vaikinai tveria patrulį, 2 patruliu—plutoną, o 4 plutonai tveria vieną skautų „draugiją“; visos tokios „draugijos“ priklauso nuo vienos valdybos.

Skautai skirstosi į naujokus, I ir II laipsnio skautus. Naujokai tikrai sakant nėra skautais, tik da ruošiasi į skautus. Šitas paskirstymas rodo mažesnę ar didesnę pažangą skautinge.

I laipsnio skautas gali ir toliau lavintis ir laikyti „garbės kvotimus“. Naujokas išlaikęs reikalingus kvotimus tampa tikru skautu ir prižada: 1) ištikimybę Dievui ir Tėvynei, 2) pasirižymą visada gelbėti artimą ir 3) paklusnybę skautingo įstatams.

„Draugija“ pasivadina vardu tos vietos, kur ji tveriasi ir vardu kokio nors garsaus savo tautos vado. Patrulis pasirenka vardą kokio nors žvėrio ir kiekvienas patrulio narys turi mokėti piešti tą žvėrį ir pamėgzdžioti jo balsą, kad nakčia arba kur pasislėpę galėtų nariai susižinoti balsu.

Visų skautų obalsiu yra „budėk“.

V.

Skautas mokinasi ne žaisti, ne linksmai laiką praleisti, net ir kuno mankštymaisi yra ne vienintėlis skauto tikslas, bet mokinasi jau iš mažumės buti naudingu žmoneis, ypač Tėvynei. Negalima to pavadinti naudingu, kurs yra niekam netikęs ir yra, tik našta kitiems, tik galvoja kad kuoveikiau pasiliuosavus nuo savo priedermių.

Tikras pilietis, patrijotas turi visur visada buti naudingas, bet tam reikia iš jaunųjų dienų to mokytis, jaunystėje, „naudingą“ darbą varyti.

Skauto visi užsiėmimai, visas mokslas prie to siekia, kad jame išdirbus tokį budą.

Skautinge yra ypač pagirtina, kad kiekvienas vaikinąs gali sunaudoti savo gabumus jiems atitinkamoj specijalei mokslo šakoj.

Pažiūrėkime, ką skautas turi mokėti. Pirma minėjau, kad skautai laiko tulus kvotimus, kad atsiekus skautinge augštesnį laipsnį.

Kad likus „naujoku“, reikia žinoti skautingo įstatus ir įsakymus, obalsį ir pasisveikinimo būdą, beto mokėti surišti 8 svarbiausius mazgus. Bet Tamstos, nesijuokit užgirde apie mazgų rišimo mokslą. Reikia žinoti, kad skautingas šiek-tiek (pas kaikurias tautas net labai didelę) turi kariuomenišką žymę, gal delto, kad jį karas pagimdė. Mat tokiose sąlygose vaikinąs pasekmingai lavina savo kūno ir sielos jėgas, o iš kitos pusės—šioj gadynėj negalima atskirti du žodžiu „piliėtis“ ir „kareivis“ nuo vienas antro. Patrijotas visada tarnauja Tėvynei ar tai karo ar taikos metu. Ne visada piliėtis - kareivis bus reikalingas karui, bet visada bus reikalingas Tėvynei ar tvarkai išlaikyti ar tai sargybai ir tt. O kiekvienam kareiviui reikia žinoti menką mažmožį, kuris tik turi koki nors sąryšį su jo pašaukimu. Tokie mažmožiai ne tik turi vertės kareivio gyvenime, bet taipogi kiekvieno paprasčiausio žmogaus! Niekas negali užginčyti, kad neatsitiks kam nors gyvenime buti tokiose sąlygose, kad pats vienas turės save ar artimą gelbėti. Nekalbu čia vien apie kokius ten mazgus, bet aplanai apie mažmožius. Musų visas gyvenimas susideda vien iš mažmožių. Gal atsitikti, jog reikės pačiam išsivirti valgyti, pereiti per upę, išsigelbėti iš kokios nelaimės, pav. gaisro metu, kur svarbus yra toks menkniekis, kaip surišimas gerai virvės žmogui nuleisti nuo degančio namo stogo.

Bet grįžtu prie tēmos.

Kad tapus tikru II laipsnio skautu reikia:

- 1) Prabuti skautinge bent vienas mėnesis naujoku,
- 2) Žinoti svarbiausius budus sveikatai laikyti, mokėti nešti pirmąją pagalbą nelaiminguose atsitikimuose, taipogi mokėti aprišdinėti žaizdas.
- 3) Žinoti kiekvienai alfabėto raidei signalizacijos ženklus pagal Morse.

4) Pėdsakais sekti žmogų arba žvėrį vieną kilometrą per 30 minučių, arba aprašyti išakmiai vieną iš keturių sąkrovos parodos langų, kuriuos skautas apžiūrinėjo per 1 minutę; arba (žaidžiant kimo) atminti 16 iš 24 daiktų, į kuriuos žiūrėjo per vieną minutę.

5) Išvirti mažam puodelyje iš $\frac{1}{4}$ svaro mėsos ir kelių bulbių sriubą.

6) Žinoti 16 svarbiausių kompasų krypsnių.

7) Atrasti pasaulio dalis pasigaunant kompasą, laikrodžio ir pagal saulės

8) Turėti 1 markę taupomoj kasėj.

Kad tapus I laipsnio skautu, reikia pavyzdingai elgtis namie ir mokykloj.

1) Perplaukti 50 metrų, o jeigu gydytojas nepatars, tai padaryti 12 fotografijų iš laukinių žvėrių gyvenimo ir aprašyti jų gyvenimo būdą

2) Turėti 2 marki kasėj.

3) Nusiųsti ir gauti žinią semaforu bei Morse's alfabetu — 16 žodžių per minutę.

4) Aprašyti pasielgimo būdą dviejuose atsitikimuose: pav. gaisrui ištikus, kam nuskendus, išibėgėjus arkliams, kam nusiduojus garu ir t. p. Mokėti perrišti žaizdas.

5) Mokėti priruošti du valgiu pv.: košę, kiaušiniene, kepsnį arba iškepti paukštį; beto iškepti bandelę iš $\frac{1}{4}$ svaro miltų.

6) Mokėti gerai skaityti žemlapį ir nupiešti žemlapį kokios nors vietos. Nurodyti pasaulio dalis be kompasų.

7) Parodyti savo koki nors išdirbinį iš dailidystės, kalvystės ir k.

8) Kandidatas I laipsnio skautuosna turi priruošti bent vieną vaikiną į „naujokus“.

9) Nurodyti tolumą, didumą, skaičių, augštumą, sunkybę kokių nors daiktų: pasirinkimas gali būti ne daugiau kaip 25%

Čia išvardintieji dalykai yra minimum to, ką kiekvienas skautas turi mokėti.

Prie žinotinų dalykų reikia priskirti ir visuomenišką darbą, kuriuo anglų skautai mažiau užsiimdinėja, o kuris mūsų jaunuomenei butinai reikalingas ir tuo maždaug skautingas čia aprašytas skiriasi nuo anglų skautingo.

Anglų skautai da atkreipia dėmę į išlavinimą kuno jieų, nes morali auklėjimą duoda jiems gerai pastatyta mokykla.

Skautai toliau lavindamiesi gali da ir kitus kvotimus laikyti iš kokios nors specialės mokslo šakos; kai kas reikalaujama iš kiekvieno skauto specialumo kokiam nors dalyke pav. dailydystėj, žemės dirbime ir tt.

Tokia specializacija duoda progos savo gabumus pažinti ir juos labiau išplėtoti. Toks skautas išėjęs pasaulin, pradėjęs vesti gyvenimą, kaip sako savarankiai, nekės bado, nebus dykaduonių, bet visur galės būti naudingas žmonėms ir tėvynei.

Skautų valdyba turi parupinti tam tikrus žmones, kurie specializuotų norinčius mokytis. „Garbės kvotimų“ (taip vadina kvotimus iš specialės mokslo šakos) Anglijoj priskaitoma apie 40. Išlaikusieji tulą tokių kvotimų skaičių gauna „karališko skauto“ vardą.

(T. b.).

K. BIZAUSKAS.

Raštijos bei literaturas teorija.

I V A D A S.

§ 1. Gramatikos sąryšys su literaturos teorija.

Gramatika (etimologija, sintaksė) mokina mus apie paprasčiausias minties reiškimo formas, butent: apie žodžių keitimąsi, apie žodžių jungimą į sakinius, apie sakinių sudėtį ir rūšis ir t.t. ir t.t.

Be tų paprasčiausių minties reiškimo formų, yra dar kur kas augštesnės: kuomet mes nuosekliai ir dailiai išreiškiame sakinių pavidale visą eilę minčių apie koki-nors dalyką. Tąsias augštesnes minties reiškimo formas mes ir vadiname **veikalais**.

Tad apie veikalų sudėtį, apie jų ypatybes ir susstatymą mokina mus atskira mokslo šaka, vadinamoji — literatūros teorija.

Tuo budu gramatika turi artimiausį sąryšį su literatūros teorija, nes prirengia mus prie veikalų rašymo ir nagrinėjimo.

§ 2. Literatūros sąvoka.

Zodis *literatura* pareina nuo latyniško žodžio *l i t t e r a e*, kas reiškia: raidės, laiškas, raštas, mokslas, taip kad lietuviškai tariant bus tai—raštiją. Todel mūsų nuomone neteisingai pasielgia tie, kurie nori tarp tųdviejų sąvokų (*literatura*, *raštiją*) kažkokį skirtumą matyti.

Literatura yra tai—visa žmogaus sutvertų ir žodžiais išreikštų veikalų apimtis, arba — visa žmogaus žodžiais išreikšta tveryba.

Paprastai žmonėse literatura vadinama tiktai dailioji raštija, kas yra visai neteisinga, nes be reikalo labai susiaurina literatūros sąvoką ir prasmę.

Mes esame linkę skirti dar „rašliavos“ ir „raštijos“, sąvoki, suteikdami žodžiui:

rašliava—vien rašytų veikalų prasmę (письменность),

raštiją gi—visiems, žodžiuose įsikūnijusiems žmogaus veikalams reikšti (словечность).

§ 3. Literatūros istorija ir teorija.

Visos žmonių, žodžiais išreikštos, tverybos arba visų „veikalų“ nagrinėjimu užsiima tam-tikra mokslo šaka — *literatūros* arba *raštijos* istorija.

Šitasai mokslas nedaro skirtumo tarp atskirų veikalų, bet nagrinėja visa toje eilėje, kaip kad buvo žmogaus tveriamas.

Bet juk ne visų veikalų, ne visos tverybos turima vienodo svarbumo, vienodos reikšmės. Ir štai nagrinėjimu pavyzdinių veikalų, kurie turi didelę svarbą žmogui, nes kelia jo dvasią prie tiesos, gėrio ir grožio idealų, užsiima kita mokslo šaka, vadinamoji *literatūros* teorija.

Literatūros teorija nagrinėja pavyzdinius veikalus, kad nustatyti, kokie būna ir kokie privalo būti žmo-

gaus veikalai. Tad literatūros teorija—tai mokslas, duodantis mums sistematišką išdėstymą taisyklių ir dėsnių, kurių privalo prisilaikyti visi veikalai apskritai ir kiekviena veikalų rūšis atskirai.

§ 4. Literatūros teorijos padalinimas.

Iš viršpaduoto literatūros teorijos aptarimo seka, kad literatūros teorija privalo būti padalinta į dvi dalis:

1. *bendrają*, kur išdėstomi dėsniai ir taisyklės, visiems veikalams bendri.
- ir 2. *atskirąją*, kur išdėstomi dėsniai ir taisyklės, kurių privalo laikytis atskiros veikalų rūšys.

Bendroji literatūros teorijos dalis.

I. BENDROS ŽINIOS APIE VEIKALUS.

§ 5. Veikalo sąvoka.

Norint nagrinėti, kokie privalo būti veikalai, reikia pirmiausia suprasti, kas tai yra veikalas.

Veikalu vadinasi augštesnė ir sudėtinė minčių reiškinio forma, kuomet apie tulą dalyką reiškiamą visa eilė samprotavimų ar minčių, dedamų tam tikroje tvarkoje ir surištų tarp savęs tikslo ar pagrindinės idėjos vienumu.

Iš to aptarimo aiškėja, kad ne kiekvienas samprotavimų ar minčių reiškimas galima pavadinti veikalu. Veikalo vardą *vertas* nešioti tik toksai tvarinys, kuriame statomas tikras, apgalvotas tikslas ir kuriame sulyg to tikslo išdirbama taip turinys, taip tojo turinio forma.

§ 6. Veikalai atmintiniai ir rašyti.

Veikalai gali būti atmintiniai ir rašyti Lengva suprasti, kad literatūros teorijai turi didesnę svarbą rašyti veikalai.

Atmintinis veikalas, arba prakalba (byla) turi reikšmę tik tiems, kurie jos klauso. Rašytas gi veikalas prieinamas tukstančių tukstančiams žmonių, nes jis gali pereiti iš kartos į kartą nepermainęs savo turinio. Be to atmintinis veikalas buna paprastai ne per daug ilgas, tuo tarpu rašytasis gali apimti kelius, net kelioliką tomų.

Literatūros teorijai ypač svarbi kita rašytų veikalų ypatybė. Mat, rašytas veikalas reikalingas kur-kas nuodugnesnio ir geresnio apdirbimo turinio ir formos atžvilgiu. Todėl rašytas veikalas gali geriau sunaudoti kalbos ir žodžių ypatybes ir tuo žvilgsniu gali pasiekti augšto tobulumo laipsnio.

Jeigu mes apie ką-nors kalbame, tai savo kalbai galima daug padėti kalbėjimo būdu: priegaidomis, veido išraiška, mostagavimais ir t. t. Papraščiausi žodžiai, ištarti sielos pakilimu, padaro didelį įspūdį.

Tuo tarpu ta pati kalba, išdėstyta ant popieros, daug ko nustoja, ir skaitytojai neberas to, kas buvo prieinama klausytojams. Taip, pvzd., juokingai nupasakotas atsitikimas užrašytas nustoja savo juokingumo.

Dėlto tai, kad rašytas žodis turėtų tiek pat milžiniškos galės uždegti sielą ir graudenti jausmus, kaip kad gyvas žodis, reikia didelio mokslo tinkamai apseiti ir su veikalo turiniu ir su jo forma.

Literatūros teorija kaip tik ir siekia vyriausiai prie to, kad duoti mokslo ir būdų veikalams rašyti.

§ 7. Bendros veikalų ypatybės.

Veikalu paprastai vadiname kiekvieną nuoseklų minčių reiškimą apie kokį-nors dalyką, pradedant nuo papraščiausio reiškimo minčių moksleivio ir baigiant labai sudėtiniais ir augštais genijų tvariniais.

Todėl kad bykoks tvarinys galėtų nešioti veikalo vardą, reikia, kad tvarinys būtų išdirbtas šiais 4 atžvilgiais:

1. turinio,
2. plano,
3. išdėstymo formos

ir 4. minčių reiškimo arba stiliaus atžvilgiu.

§ 8. T e m a.

Veikalui parašyti, autorius pirmiausia privalo turėti, ką pasakyt skaitytojui. Daug yra atsitikimų, kuomet plunksnos imasi žmonės, neturintys, ką sakyt: tad ir neuostabu, kad jų veikalai be turinio, it kevalas be branduolio.

Vienok ir turint pakankamai žinių ir minčių apie veikalo dalyką, autoriui gali but ne visai aiški veikalo tema.

Vienas ir tasai pat dalykas gali patiekti kelias temas t. y., užduotis, klausimus. Paprastai, tema vadinasi tasai dalykas, apie kurį kalbama veikale. Kuo labiau sudėtinis bus veikalo dalykas, tuo daugiau jis turės įvairių pusių, tuo daugiau santykių su kitais dalykais. Todel į vieną dalyką galima pažvelgti iš įvairiausių matymo punktų. Taip, pvzd., veikalas apie D. Pošką gali turėti temą: „D. Poška, kaipo baudžiavos dainius“, arba „D. Poška, kaipo lietuvių tautos mylėtojas“, arba „D. Poškos asmuo“ ir t. t.

Kai kada veikalo dalykas vartojamas temos prasmėje; dailės veikaluose tema dažnai vadinama s i u ž e t u.

§ 9. Temos ypatybės.

Jeigu autorius turi pakankamai žinių ir minčių apie kokį-nors dalyką, bet dar tikrai nenusprendė, kokia tema jis rašys, bet imtusi rašyti, tai jo veikalas tegali buti neaiškus, nenusistovėjęs. Tai apsireiškia atitolinimais ir nukrypimais nuo temos. Šamojingai pasakyta apie tokius autorius, kad jie „žino daug atsakų, tik nežino, į kokius klausimus jie atsako“.

Neturint aiškos temos, autoriui grėsia dvigubas pavojus:

1. pasakyti per daug
- ir 2. nepasakyti, ko reikia.

Jei veikale yra nereikalingų dalykų, dalykų ne a d r e m, kaip sakoma, tai šis trukumas kenkia kurkas daugiau, nei atrodo: mat, nukreipiama skaitytojo doma nuo svarbesnių dalykų, kliudoma jam galvoti, varginama jis ir t. t. Daugelis garsių rašytojų aiškino savo veikalų pasisekimą mokėjimu valyti juos nuo nereikalingų dalykų.

Priešinga yda vadinasi veikalo nepilnumu, arba neužbaigimu, jei stinga galo, užbaigos, išvados.

Kiekvienas nepilnumas apsireiškia kokia-nors stoka. Ypač jaučiama prirodymų stoka, delto, kad jeigu autorius reiškia mintį reikalaujančią prirodymų, ir jos neprirodo, tai visa, ką jis iš jos išveda, nustoja savo vertės.

Be to, temos privalo būti svarbios ir įdomios:

svarbu yra tai, kas ypač naudinga proto, doros, dailės atžvilgiais,

įdomu tai, kas sukelia žmogaus žingeidumą ir jį patenkina.

§ 10. Veikalo turinys.

Visa apimtis minčių, išreikštų veikale, ir yra veikalo turiniu.

Norint gauti veikalui turinio, reikia dalykas, išrinktas veikalui, gerai išnagrinėti. Pvzd., jeigu reiktų paimti tema: — „Saulės“ namai Kaune, — tai reiktų nuvykti Kaunan, viską tēmyti, apžiūrėti, į viską įsistebėti, žodžiu—išnagrinėti. Visi savo patēmijimai galima išreikšti ištisa eile samprotavimų sakinių pavidale. Tai ir būtų veikalo turinys.

Bet jeigu aprašomasis dalykas nesiduoda betarpiškai nagrinėti, pvzd., reiktų rašyti tema:—Pilėnų apgynimas,—tuomet turima kitokių būdų tam dalykui nagrinėti, butent: skaitymas ir nagrinėjimas seniau parašytų veikalų apie tąjį pat dalyką. Yra atsitikimų, kuomet rašant veikalą reikia visais tais būdais naudotis.

§ 11. Veikalų turinio reikmenės.

Kiekvieno veikalo turinys privalo atsakyti šiems reikalavimams, butent, kiekviename turinyje privalo būti:

1. pagrindinės minties arba idejos vienumas,
2. tos minties, ar idėjos išvystymo pilnumas,
3. taip pagrindinių, taip antrininkų minčių teisingumas.

ir 4. sudedamųjų dalių proporcingumas.

§ 12. Pagrindinė veikalo mintis arba veikalo ideja.

Nuodugniai nagrinėdamas koki-nors dalyką, žmogus pagaliaus įgauna bendrą pažvalgą į tą dalyką. Toji bendra pažvalga į dalyką, aiškinamoji per visą veiklą, nuo pradžios iki jo pabaigai, ir yra pagrindinė mintis arba vyriausioji veikalo ideja.

Pagrindinę veikalo mintį autoriai dažnai išreiškia aiškiai ir griežtai savo veikaluose. Bet dauguma dailės veikalų neturi aiškiai žodžiais išreikštos vyriausios idejos, tai paliekama padaryti pačiam skaitytojui, į kurį veikia veikalų paveikslingumas, užgaunantis žmogaus sielos stygas. Išimtį daro gal tik sakmės, kuriose dažnai būna doriškų pamokinių, paprastai sakmių gale dedamų, kuriuose ir glūdi sakmių ideja.

Vyriausioji veikalo ideja turi dvejopą svarbumą:

1. Ji apibrėžia minčių ratą, kurios privalo įeiti veikalo turinį. Taip, pvzd., Fromas-Gužutis išsirinko temą — Lietuvos upės. Rašant apie Lietuvos upes, galima aprašyti upių svarbumą gamtai, upių svarbumą žmogui, upių grožį, upių naudingumą ir t. t., ir t. t. Fromas-Gužutis pasistatė tikslu išreikšti savo veikale Lietuvos upių grožio ideją. Todėl jis savo veikale ir išdėstė tiksliai tąsias mintis, kurios duoda mums supratimą apie Lietuvos upių grožį.

Dažnai atsitinka, kad pagrindinė veikalo mintis prilygsta veikalo temai.

2. Pagrindinė mintis suteikia veikalui vienumą. Tai reiškia, kad visos veikale reiškiamos mintys tarnauja vienam tikslui: vyriausiai idėjai prirodyti. Jeigu nebūtų vyriausios veikalo idejos, tai kiekviena veikalo mintis būtų kas sau, ir veikalas būtų iškrikęs.

§ 13. Veikalo turinio pilnumas.

Turinio atžvilgiu pilnas būna toksai veikalas, kuriame antrininkės mintys visoje savo apimtyje aiškiai ir griežtai atskleidžia skaitytojui pagrindinę mintį, kuriai išaiškinti ir parašytas veikalas. Savaimė aišku, kad jeigu autorius pasistatė tikslu aprašyti koki nors dalyką, tai jis privalo duoti skaitytojui vispusį supratimą apie tą dalyką.

§ 14. Veikalo turinio teisingumas.

Turinio teisingumas pareina nuo to, ar mintys reiškiamos veikale pilnai atsako tikrenybei, tikroms aprašomojo dalyko ypatybėms. Tasai reikalavimas seka iš pačios veikalo prasmės: veikalai juk privalo teikti žmogui tikrą ir teisingą žinių apie tulą dalyką ir atstoja betarpinį daiktų ir apsireiškimų nagrinėjimą.

§ 15. Sudedamosios turinio dalys ir jų proporcingumas.

Kiekvieno veikalo turinyje skiriama sekančios trys dalys:

- 1) įvadas (įžanga),
- 2) išdėstymas,
- ir 3) užbaiga.

I. Įvado (įžangos) tikslas yra prirengti skaitytoją prie temos nagrinėjimo; jis sukelia skaitytojo domą ir supažindina su tuo pagrindu, ant kurio bus dalykas nagrinėjamas. Jeigu įvadas, kaipo prirengimas prie temos, stovi artimiausiame sąryšyje su išdėstymu, tai ypač įvado gale privalo tasai sąryšys aiškiau apsireikšti, ir iš jo nejučiomis išdėstymas išplaukti.

II. Išdėstymas (nagrinėjimas) — veikalo branduolys, vyriausioji ir todėl plačiausioji veikalo turinio dalis. Čia autorius nagrinėja veikalo temą ir privalo prirodyti veikalo pagrindinę mintį.

III. Užbaigoje dažniausia daroma veikalo turinio išvada, arba nurodoma į antrininkes aprašomojo dalyko ypatybės, kurioms nebuvo vietos išdėstyme. Paprastai užbaiga padailina veikalą, todėl čia reikia pasakytojo dalyko išpudį padidinti ir sustiprinti.

Tikrų tų dalių proporcingumo taisyklių nėra ir net negali būti. Tiktai štai kas atmintina ir būtina laikytina: minties svarbumas privalo spręsti apie jos apjamą, — kuo svarbesnė mintis, tuo didesnė privalo būti jos apjama. Pritaikius tą pačią taisyklę prie veikalo turinio dalių, paaiškėja: kadangi svarbiausioji veikalo turinio dalis yra išdėstymas, tai toji dalis ir privalo turėti didžiausią apjamą. Praktikoje patariama maž-daug, kad jeigu įvadas ir užbaiga

turi po 1 dalį, tai išdėstymas privalo turėti 6 tokių dalių apjamą. Vienok reikia patėmyti, kad tik veikalo temos, veikalo rušys, veikalo tikslas, na, ir pačių autorių gabumai išranda kiekvieną kartą tinkamą veikalo turinio dalių proporcingumą.

§ 16. Veikalo planas.

Veikalo turinio dalių išdirbimas ankėčiausiai rišasi su veikalo plano išdirbimu. Norint išdirbti veikalo planas, reikia:

1. Veikalo turinys paskirstyti dalimis,
2. pažymėti veikalo dalių svarbumo laipsnis,
- ir 3. nustatyti veikalo dalių eilę (seka).

Net ir paprasčiausioji tema skirstoma dalimis. Nuo to pareina padalinimas tomiais, skyriais, paragrafais ir p. Svarbesnės dalys nagrinėjamos plačiau ir labiau iškeliamos aikštėn. Autoriui, kursai nedaro skirtumo tarp svarbesnių ir mažiau svarbių veikalo dalių, prikišama perspektyvos stoka.

Veikalo dalių eilę (seka) nustatoma prisilaikant ar aprašomųjų daiktų prigimtį, ar autoriaus siekimu (veikalo tikslu). Taip, pvzd., istorijoje laikomasi chronologiškos; eilės, nagrinėjimas seka logišką minčių begį: prakalboje (byloje) jausmams sužadinti kalbėtojas laikosi psichologiško pagrindo, t. y., klausytojų sielos ypatybių.

Bet visur ir visuomet ypač svarbu nuoseklumas. Mėtymasis nuo vieno dalyko prie kito, grįžimas keliais atvejais prie tų pačių samprotavimų ir minčių—didelė yda, plačiai issikėrojusi.

Atsiminus visa tai, kas pasakyta augėčiau, reikia prieš pradėsiant rašyti veikalas, visuomet gerai apmąstyt, aprašomasis dalykas ir išsidirbti veikalo planas.

§ 17. Minčių išdėstymo forma.

Apie minčių išdėstymo planą jau kalbėta augėčiau. Bet nors kažinkaip gerai būtų išdirbtas veikalo planas ir turinys, veikalas visviena neįstengs išpildyti savo paskyrimo, jeigu autorius neras tinkamos ir tikslios išdėstymo formos, kuri geriausiai būtų veikto į protą, arba aplamai į skaitytojo sielą. Tad minčių reiškimo eilė ir jų išdėstymo forma

kiekvieną kartą nustatoma autoriaus, atsižvelgiant į tikslą prie kurio jis siekia.

Išdirbęs planą, autorius gali savo mintis reikšti tiesiog nuo savo vardo. Toki kalbos forma vadinasi *monologinė*. Tai paprasčiausia ir dažniausia vartojama minties išdėstymo forma.

Kai kada autorius išdėsto veikale savo mintis pasikalbėjimo, pašnekėsio pavidale. Toki forma vadinasi *dialogiška*. Šitoji minčių išdėstymo forma kur-kas gyvesnė, bet ir sunkesnė, nes čia, be bendrų taisyklių išlaikymo, reikia stengtis, kad kokio-nors asmens kalba atsakytų to asmens būdai, išsilavinimo laipsniui: juk ukininkas, pirklys, inteligentas ne vienaip kalba.

Šitoji minčių išdėstymo forma vadinasi ir *dramatiška*, ne ją rašoma dramos veikalai.

Asmenys esantieji toli vienas nuo kito, dalinasi savo mintimis pasigaudami laišku; iš čia pareina nauja minčių išdėstymo forma—*epistularinė* (lat. *epistula* laiškas).

Dideliuose sudėtiniuose veikaluose (romanuose, apysakose, poemose) dažnai vartojamos ir monologiška ir dialogiška, ir epistularinė forma drauge. Toki minčių išdėstymo forma vadinasi *maišyta*.

§ 18. Minčių reiškimas veikaluose.

Nepakanka sumanyti koki-nors tema, sustatyti planas, išdirbti jos turinys ir rasti Atatinkama minčių išdėstymo forma, reikia dar mokėti parinkti žodžiai ir jie tinkamai sujungti. Žodžiu — reikia mokėti tinkamai savo mintys reikšti. To mus mokina mokslas apie minčių reiškimą veikaluose, mokslas apie stilių, vadinamas *stilistika*.

Pirm pereisiant prie stilistikos mokslo reikia dar paliesti veikalų antgalvio (įvardijimo) klausimas.

§ 19. Veikalo antgalvis.

Vidujinė veikalo pilnatis matomu būdu sutvirtinama antgalviu. Antgalvis trumpais žodžiais apsprendžia tai, kas yra veikale, ir nurodo skaitytojui, ko jis gali laukti iš veikalo.

Antgalvis (įvardijimas) išreiškia ar veikalo dalyką, ar jo temą, ar veikalo idėją.

Poezijos ir apylamai dailiosios literatūros veikaluose, taipogi veikaluose, valandos reikmenų iššauktuose, kurių tikslu yra kuosmarkiausia paveikti į skaitytojų upą, — duodama didesnė liuosybė antgalviui pasirinkti. Tuomet antgalvis dažnai nurodo į kokią-nors veikalo dalį, ar net į smulkmeną. Aišku, kad vienas ir tasai pat veiklas gali turėti įvairius antgalvius.

Pvžd., Lazdynų Pelėdos veikalo antgalvis — „Klaida“ nurodo į veikalo idėją o drauge ir pačios autorės pažvalgą; Maironies — „Pavasario balsai“ ir Jakšto „Rudens aidai“ — tai autorių upų apibudinimas; Šatrijos Raganos — „Viktutė“ išreiškia veikalo temą; M. Radzevičaitė savo veikalo — „Dievaitis“ — antgalviu paėmė vieną veikalo smulkmeną ir t. t.

Kai-kada antgalvį rašytojas papildo e p i g r a f u (devizu, motto). Epigrafas dažnai išreiškia veikalo idėją. Atsitinka, kad atskirų perskyrimų antgalviai užmainomi atskirais epigrafaais.

Epigrafų pavyždžiai:

Maironis savo eilėms „Poezija“ davė tokį epigrafą: „Ujrzałam raz i kocham już“; Liudo Gėros „Disonansai“ turi epigrafą: „Mano siela — nuolatinė... Disonansų su-tartinė“...

Š. Raganos „Delko tavės čia nėra“ — turi: „Nėra di-desnio skausmo, kaip minėti laimės dienas nelaimėje“.

II. STILISTIKOS MOKSLAS.

A. Stilius ir stilistikos užduotis

§ 20 Kas reiškiamo žodžiais.

Savo mintis žmogus reiškia žodžiais, sujungdamas juos į sakinius, šiuos gi į ištisą kalbą.

Žodžiai, — tai tarytum, ženklai, kuriais reiškiamo tai, kas dedasi mūsų sieloje, mūsų mintis, jausmus, upus, geis-mus, žodžiu — mūsų sąmonės stovį.

Mūsų sąmonė yra tai dalykas dvasiškas, kitiems nematomas, nežinomas, neprieinamas, kol jos neapreiškiame žodžiais.

Ir tie sąmonės stoviai, buvusieji gal prieš tukstančius metų, neišnyko ir nedingo rašto ir kalbos dėka, bet gyvena per amžius ženkluose—žodžiuose. Iš to jau aišku, kokią svarbą turi žmogaus kalba ne vien atskiram žmogui, bet ir visai žmonijai.

Vienok, kad galima būtų žodžiais išreikšti įvairiausius įvairių laikų ir žmonių sąmonės ir sielos stovius, reikia, kad ir kalba vystytųsi, plėtotųsi ir tobulintųsi per amžius. Kiekviena tauta savo kalbon įdeda visą savo protą ir pastabą, visą savo sielos, savo ainijos, savo prityrimo, savo patėmijimų, apmąstymų, savo tikybinio ir doringo jausmo ir savo sąmojaus lobį. Ar-gi beabejotina, kad kalba—tai vyriausias kiekvienos tautos paminklas.

Tad apimtis žodžių ir išsireiškimų, kokius vartoja ta ar kita tauta savo sąmonės stoviui reikšti, ir yra tautos kalba.

Mes lietuviai, teisingai galime didžiuotis, turėdami vieną seniausią ir turtingiausią pasaulio kalbą.

§ 21. Liaudies ir literatūros kalba.

Mūsų liaudis ir mūsų rašytojai kalba viena lietuvių kalba. Bet sulyginus mūsų paprasto sodiečio ir rašytojo kalbą randame, kad ir nedidžiausį, bet vis tik skirtumą. Sodiečių kalba bus tai liaudies kalbamoji, rašytojų gi kalba—literatūros arba raštijos kalba. Lietuvių liaudies ir raštijos kalbos nelabai tesiskiria, nes juk tik lietuvių liaudis išlaikė lietuvių kalbą nuo pražuties. Ir dabar vis atyžiai klausomės, kaip kalba liaudis, kad iš jos pasimokinus.

§ 22. Kalbos sudėtis.

Kalba susideda iš žodžių. Žodžių suma yra kalbos leksikonas arba žodynas. Kultūrinės tautos žodynas, turinčios raštiją, apima iki 60000 žodžių. Jų tarpe yra didelis skaičius specialiųjų žodžių, turinčių sąryšį su įvairiais

užsiemimais, amatais, profesijomis; jie tėra žinomi siaurai žmonių grupei.

Vienas žmogus negali žinoti visų savosios kalbos žodžių. Net ir garsiausieji rašytojai nevartojo visų savo kalbos žodžių savo žodyne, t. y., žodžių sąrašė, kuriuos rašytojas vartoja savo veikaluose. Taip pvzd.; Molier'o žodyne tėra 8000 žodžių, Shakespeare'o žodynas siekia virš 14000 žodžių, nors anglų kalboje yra virš 70000 žodžių.

§ 23. Rašytojų stilius.

Kaip jau minėta, liaudies ir rašytojų kalba skiriasi. Bet ir atskirų rašytojų kalba ir-gi skiriasi. Gerai išsigilinę į atskirų rašytojų veikalus, mes išlengvo priprantame atskirti vieno rašytojo kalbą nuo kito, pzd., Vinco Krėvės nuo Igno Šeiniaus, Jakšto nuo Vaižganto.

Tasai skirtumas pareina ne tiek nuo žodžių parinkimo. Juk Shakespeare'o žodynas atrodo lyg ir permažas, sulyginus su tuo milžinišku lobiu, paslėptu jo genijaliuose tvariniuose.

Kalba nesistengia kiekvienam daiktui, veiksmui ir ypatybei atskiro žodžio sujieškoti. Tai būtų mūsų nelaimė, nes perdaug apsunkintų mūsų protą ir, pagaliaus visviena neišsemtų visų viršujo ir vidujo pasaulio turinio ypatybių.

Kalba vengia to žodžių dauginimo, pasigaudama sekančių būdų:

1) išsireiškimų sugretinimu, t. y., žodžių jungimu, ir 2) prasmės padauginimu, t. y., vienam žodžiui teikia kelias prasmes.

Iš tų tai apystovų ir susidaro rašytojų stilius.

Tad, stiliumi galima pavadinti vieno ar kito rašytojo kalbos sudėtį, priderančią nuo žodžių ir išsireiškimų parinkimo, jų sugretinimo sakiniiais ir nuo pačių sakinių sujungimo.

Žodis „stilius“ pareina nuo lat. žodžio „stylus“—pagaliukas, kurio vienas galas smailus, kitas—bukas. To pagaliuko smaigaliu rymėnai rašydavo ant vaškuotų lentelių ir užtrindavo klaidas bukuoju. Todel ir patariama buvo rašytojams „dažnai vartyti stilių“ (saepe vertere stylum), t. y., stropiai taisyti savo veikalus.

Atskirų rašytojų stilius (rašymo budas) pareina pirmiausia nuo rašytojų gabumų: vienas linkęs gyvai pasakoti, kitas labiau atjaučia gamtos grožį, dar kitas ypač moka išreikšti sielos pergyvenimus ir t. t.

Vienok įgimto gabumo nepakanka. Reikalingas mankštinimas, išdirbimas. Išdirbimo, darbavimosi stokos pasekmė yra stiliaus nelygumas. Visi žymūs rašytojai pasižymėdavo kalbos meile ir stropiai darbavosi dėl savo stiliaus.

Pagaliaus, stiliaus ypatybės pareina nuo viso rašytojo asmens — temperamento, charakterio. Taip, pvd., žmonės griežti, energingi yra linkę prie sutraukto ir švaraus išsireiškimo būdo. Žinomas yra spartiečių stilius, nuo kurių vardo ir pareina žodis — lakonizmas, lakoniškas.

Mintis apie artimą sąryšį stiliaus su autoriaus esybe ir asmeniu išreikšta Buffon'o (1707—1788) pasakyme: „Le style c'est l'homme“ (stilius—tai patsai žmogus).

Nors mes dažnai sakome vietoje „rašytojo stilius“ — „rašytojo kalba“, vienok žodžiai „kalba“ ir „stilius“ ne tolygus, skirtumas aiškus iš to, kas augščiau pasakyta: kalba tai tik įnagis, kuriuo rašytojas naudojasi savo stiliui išdirbti.

§ 24. Stilistikos užduotis.

Stilistika nesistato tikslu pažymėti kiekvieno rašytojo stilių. Tai tiesiog negalimas dalykas, nes stilius įvairuoja be galo, atsižvelgiant į įvairiausių rašytojų dvasios gabumus ir jų išsilavinimą. Be to ir tasai pat rašytojas įvairinose savo veikaluose vartoja kai-kada nevienodą stilių.

Stilistikos užduotimi yra:

a) nurodyti bendros kalbės formas, kurias vartoja visi rašytojai ir kurių skirtumai apribuojami iš vienos pusės žodžių ir išsireiškimų ypatybėmis, iš kitos—sakinių sustatymu ir jų sujungimo būdu:

ir b) nurodyti tie reikalavimai, kurie privalo buti išpildyti kiekvieno rašytojo stiliuje, neatsižvelgiant nė į atskirų rašytojų gabumus, nė į jų išsilavinimo laipsnį.

(T. b.).

I NEMUNA

Nemune, tu upe Lietuvos naminel
Kur tos bangos dingo, kur' anuokart plaukė?
Jos kurčiųjų murų slėgiama krutinę
Su tėvyne vargą kieta vargti šaukė.

Nemune! į tavę veizint šilo jausmas,
Akis man į rasą skalsią pasinėrė.
Gimė man širdyje nebužgyjas skausmas,
Kurs tėvynei dainą pirmąją sutvėrė.

Nemune! kur tavo ta banga sriaunioji.

Su kuria maloniai akis žiedrios žaidė!

Kur dingai, jaunyste, apžadams drąsioji,

Kad viltis sparnuota po padangę skraidė?

Kad ant tavo kranto krumais išdabinto
Bangomis gerėjaus, draugą apkabinęs,
Kiek minčių gražių tuomet austa, pinta!
Kiek jausmų ugningų pludo iš krutinės!

Kur tos dingo bangos? Su meilia liuosybe

Jos smilčiuotą krantą kibino ir plaudė.

Kur jūs, jaunos dienos, su džiaugsmų skaistybe,

Ir jūs jaunos širdis, kur' jausmais taip šaudė?

Į bedugnę jurę bangos nuriedėjo;

Užmiršiman viskas teka, krinta, žusta!

Viską burtininkas laikas sužavėja...

Kogi man akyse ašaros nedžiusta.

Margalis.

KUNIGAİKŠČIŲ RADIVILŲ PILIES GRIUVĖSIAI BIRZUOSE.

Didi, bet ištuštėjusi pilis jau Radivilo
Jos bokštų nebėra ir priemenės sugriuvo.
Garbės ištroškęs ir galybės garsus lizdas žuvo,
Kur pamatuota sostas, viešpatauja tylą.
Kamė meilavimos aksomu dengtos kresės matė,
Svirpliai šendieną čirška, raitosi gyvatė,
Pasieniais lipa piktžolės, drąsiai į vidų lando,
Palanges trupančias skalsia drėgmė galanda,
O, viduje surasdomos patogų sau pavėsi,
Lyg skubinas tirpdyti milžiną griuvėsi.

Kame didybė dingo? Kur garbė šauniai sapnuota?
Kame galybė taip didi, taip vainikuota?!
Po vidų vaikštau, kad bent užrašus senus surasti.
Iš jų-gi praeitį čia virusią suprasti.
Bet veltui jieškau! Laikui griaunant, viskas žuvo, niko,
Ant sienų net ir herbų ženklai neišliko.
Tik vėjas nepailsdamas čia nuolat švilpia, staugia,
Ikvėpdamas žingeidžiui mintį šlykščią, baugią.
Tik sienos, kad keli net amžiai jų neišgriovė,
Tebliudija, galinga buvus čia tvirtovė.
Tik ežeras, šalta banga bučiuodams žemų krantą,
Vis kaž ką šneka, tik... jo niekas nesupranta.

Kame-gi tu garbė šaunioji pasidėjai?!
Tu žiedą amžinąjį čia drąsiai žadėjai!
Štai viską užmiršimas nuožmusis pražudė!
Tik kevalas galybės čia sukiuręs liudi.

Margalis.

PABĖGĘS KALINYS.

Brangiai už laisvę užmokėjau...
Čiurlena kraujas iš žaizdos,
Mirtis ateis už valandos,
Bet laisvės valandą regėjau!
Seniai nematęs šito lauko,
Šių pievų kvepiančių žalių,
Upelio vandenų blaivų,
Kame švendruose paukščiai plauko.
O koks čia lengvas tyras oras!
Kokia stebėtina srove,
Prieš mirtį mando jis mane!
Oi didis dar gyventi noras!
Bet jau jaučiu man akis tema,
Jau jos pasaulio neišvys
Nes stoja plakusi širdis
Ir tamsumoj šešėliai gema,
Oi džiaugkis oru dar, krutine,
Zavėk, upeli, ją tyliai!..
O jūs, linksmieji vyturiai
Užtraukit himną paskutinį...

Jonaitis.

P u š e l ė.

Nuo neatmenamų laikų stovėjo suaugęs didelis miškas. Jame buvo daugybė įvairių medžių, kurie pasipuošę savaisiais puikiais apdaraais, kiekvienas augo, kėlė savo puikias galvas augštin, tartum norėdami vienas kitą pralenkti ir tuo pasigirti saulei, kuri iš augšto žvelgdama bėrė savo gaivinančius spindulius gamtai. Kiekvienas iš tų medžių augdamas stiprėjo jiegomis ir galybe. Augdami jie dainavo kiekvienas sau pritingančią dainą, išliedami joje praities dienas ir tikimasis viltis. Ir užė visi miško medžiai, o jų tos dainos susiliejo į vieną skardų himną ir skrido augštin, it duodamos garbę Tam, Kurs juos sutvėrė, ir tartum prašė didesnės kloties ir pastiprinimo smagiam jų augimui...

Šalimai nuo to miško augo menkutė pušėlė. Ji buvo vienai-viena, atskirta nuo miško medžių. Ji buvo silpnutė. Jos spigliai virpėte-virpėjo nuo vėjo putimo. Miško-gi medžiai į ją žvelgė išdidžiai. Jie juokdamiesi iš jos tarp savęs šnekučiavosi: „Ką ta pušėlė, nuskurusi, nuilsusi; jai nesusilyginti su mumis... Bereikalo ji tik šaukia“...

Ir kėlė savo plačias ir storas šakas šimtametis ažuolas, didžienuodamasis savo stiprybe; ir puikindamasi eglė išdidžiai lingavo savo žalią viršunę; ir stiepėsi berželis-svyrunėlis, tartum sakydamas: „nesusilyginsi, pušele, su manimi, tu liksi mano vergė“...

Pušėlė tyliai augo kartas-nuo-karto apraudodama savo dalelę. Miško-gi medžiai užgirde jos raudą ir šauksmą tik nusijuokdavo ir užuždavo dar skardesnę pilną pasididžiavimo ir puikybės dainą.

Bet štai, laikui bėgant, pablogėjo oras... Saulelė paslėpė savo skaistųjį veidą už debesų... Paputė šiaurys ir atnešė tuos tamsius debesis, iš kurių pasipylė lietūs, žaibai... Tasai lietūs vis ėjo smarkyn ir krisdamas žemėn kapojo puikias ir kvepiančias gėleles linksmi kečiančias savus žiedelius. Vėjas sujudino miško milžinus ir tą... visų apleistą pušėlę... Pasigirdo griaustinio trenksmai, žaibų švytavimas ir krito dar skaudesni ledų ir lietaus lašai. Vėjas lakstydamas kaukė, lingavo miško medžius; neaplenkė ir tos pušėlės. Kartais trenkdavo kur miške į ažuolą ir tas didvyrys sprogdamas išsvaidydavo savo daleles į visas puses... Visi miško medžiai buvo pagauti tos pragariškos audros. Kiekvienas tik mąstė apie save, kaip išgelbėti „savo kailį“, o apie tą pušėlę visai buvo pamiršę,

manydami, kad tos „nenuramdomos puikuolės“ ir šakelių ženklų nebliko...

Taip slinko ilgą laiką. Pagaliaus liovėsi šėlusi audra. Prasiblaivė dangus. Miško medžiai pradėjo atgauti savo nupuolusią dvasią. Pradėjo žvalgytis aplinkui, ar dar daug čia jų kada tai galingų draugų beliko. Ziuri: štai ažuolas guli susprogęs, čia eglė neteko savo puikuolės galvos, ten beržo nulaužtos šakos-svyruoklės... Nuliudo likę dar pusgyvi draugai. Dar nori sužinoti, ką padarė ta beširdė audra lauke, ar dar yra ženklas, kur stovėjo toji menkutė pušėlė. Ir kaip nustebolė. Mato, kad ji stovi sveika ir gyva; tik buvo apipurtinta to žiauraus vėjo, bet šakos ir šaknys sveikos. Ji ramiai sau kėlė galvelę augštin, o kėsdamosios jos šakos, it rankos, tartum, norėjo daugiau užgriebti rytuose tekančios aušros spindulių... Nustebė visi, net netiki savoms akims:

— „Ar tai čia ta pušėlė, iš kurios aš tyčiodavaus?..

— „Ar tai čia ta, kuri visų buvo paniekinta, pažeminta?..

Pasklydo įvairios kalbos tarp miško sužeistų medelių. Jie nenorėjo tikėti. „Mums audra apsukė galvas“ — sakė jie.

Matyt neklauso tų prašymų, kurie prieštarauna Jo šv. Įstatymams. Ar gi gali Jis vienus iškelti į padanges, o kitus padaryti jų vergais?..

Pušėlė linksmai juokėsi. O aplink ją buvo matyti daugybė dygstančių jaunų atžalėlių ir gėlelių. Linksmas vyturėlis pakylęs augštai ant jos galvos traukė savąją skambančią dainelę, tartum sakydamas miško medžiams: „Tikrai, tikrai čia ta pušėlė, iš kurios jus juokėtės ir tyčiojotės. Dabar aš ją sveikinu su auštančiomis jos laimės dienomis“...

Miško medžiai susiprato; jog buvo apsivylę per savo puišybę. Jie jau suprato, kad Dievas tą pušelę stebuklingai išlaikė per tuos žiaurus audros metus ir nulenkę savo sausas, audros aplaužytas šakas žemyn...

St. Tautietis.

1. XII. 17 m.

Kl. Junošos.

A n u k a s.

Kuomet pirmą kartą man teko pamatyti juodu—vieną su žila galva žemai palinkusia, antra vaikiškom akutėm žingeidžiai augštyl pakeltom, buvo karšta liepos diena. Saulė mėtė iš augšto ugninius spindulius ant pievų, ant vandens, ant laukų ir ant sulenktų dirvose žmonių nugarų.

Vyto gėlės ant stiebelių, lenkė kvepiančias galvutes nuo nepakenčiamo karščio, džiuvė javai lyg jaujoj, paukščiai slapstėsi tankmėse ar lėgo vandeniop tarp alksnių, per kurių tankias šakas saulės spinduliai negalėjo prasiskverbti; tik niekuo neatgresamos ir niekad neilstančios kregždės nesiliovė vabzdžius bevaikiusios, tik ištvermingas gandras neapleido savo stovyklos baloje.

Kaimas ištuštėjo, grįčiose nieko nebeliko, visi beveik lauke kerta skubiai rugius, nes kas užtikrins, kad giedra ilgai pabus, ar ryt bei poryt neapsiniauks ruščiai dangus ir ar neprapliups gausium lietum.

Reikia jam užbėgti už akių, suvežti javus iš lauko klojiman, paslėpti juos pastogėje, tuomet telija sau lietus kiek tinkamas; jis net bus reikalingas bulbėms, daržovėms, o ir sukiėtėjęs pudymas orei bus neprošalį šiek tiek suvilgius.

Kas gyvas visi išėjo lankan, net ir mažus kudikius motinos su savim išsinešė. Skaroj pakabintoj ant dvejų kuolelių guli toks mažytis, supo jį vėjas, o rupestringa motinos akis daboja, kad kas šiam josios mielam „pipirui“ nieka bloga nepadarytu.

Senio Jovarėlio grįčia stovėjo pačiam kaimo gale, tarp medžių; ji buvo dailesnė kaip kitų ir didesnė, visoj sodyboj buvo žymu rupestringo šeimininko ranka, kurs ne nuo vakarykščios dienos čia gyvena ir tvarkos visame kame daboja. Kiek toliau nuo grįčios stovėjo klėtis, kutės, arklidė, kiaulidė ir tam tikra pašiurė ratams, plugams, akėčioms ir kitokioms ukio padarinėms laikyti. Pasiturinčio kaimiečio buta, nes ir josios šeimininkas buvo nebetkoks.

Vadinasi jis Martynas Jovarėlis. Gerai jį pažįsta visi valsčiuje nes nesyki susirinkimuose pasako jis protingą žodį; žino jį ir visoj parapijoje, nes jis yra išrinktas bažnyčios kasei patikrinti; beto jis yra vyriausias „brostvininkas“, procesijose eina pirmutinis su vaškinge žvake ir gieda taip garsiai, kad nei

vargonininkas negali jam prilygti. Kol buvo jaunas, sunkiai dirbo ir prakaituodamas krovė turta, dabar tik įvairias garbės priedermes tepildo ir vien lengvesniais darbais teuzsiima; sunkesniems kibt jiegi nebeturi. Susilaukė septyniasdešimt kelerių metų, nugara jo sulinko, kojos apsunko; kad ir norėtu arklo nebesuvaldo ir akėti jau nebeįstengia; o kai sykį pagunda buvo jį patraukusi lig pusryčiui pašienauti, tai po to per tris dienas turėjo kryžiuje dieglį ir buvo priverstas degtine ir šuns taukais trintis.—Tiesą sakant galėjo jis šiek tiek save palepinti, nes dukterį jau buvo išleidęs už vyro, vyresniajam sunui nupirkęs gerą ukį, o antrą su žmona ir vaiku laiko pas save. Kuomet Dievas pašauks tėvą, pasiliks tam uky sunus, o pinigais galės pasidalinti visi trys po lygią dalį.

Tą karštą liepos dieną po piet, kuomet grįčia ištuštėjo, o beveik visi jos gyventojai išėjo rugių pjaut, kieme, šakotos liepos paauksmėj sėdėjo senelis ir anukas. Senis grįžtes suko, maželis bulbes rankiojo, o ši darbą įvairino sau šnekučiuodamiesi su vienas antru.

—Tu, Motiejuk, kalbėjo senelis, —kad ir mažas esi, visgi be darbo nesėdėk. Bulbeles dailiai rankiok; kuri didesnė, mesk ton kašelėn: bus tai žmonėms—tėtukui, mamutei, bobulei, man...

—Ir tau, seneliuk?...

—Ir tau, vaikel.

—Ir man?

—Žinoma. Užsidirbsi rankiojimu, tai ir pavalgysi, o jei neuždirbsi, tai gausi kakton ir turėsi oit gult nevalgęs... O naktį prisipnūs tau čigonai.

Vaikas išplėtė akis.

— Aš čigonų bijaus—tarė beveik ko neverkdamas.

— Na, jie neateis, tik rankiok bulbeles... o šitą didžiulę kur padėsi?

— Gi šičia, tai bus tau, seneliuk.

— Gerai; mat seneliukas yra šeimininkas, seneliukas yra žmogus, taigi seneliukui tinka didelė bulbė, ir tau didelė, nes ir tu vyras, o čiukutei maža, nes ji galvijas.

— Čiukutė — galvijas, o avutė?

— Matai, Motiejuk, tu viską maišai: avutė, kad ir galvijas, bet ji naudinga. Čiukutę šeimininkas kad ir laiko, bet daugiausia ne sau. Jis ją augina, šeria, peni, ale kai tik atvažiuoja mėsiniukas, toks storas, nusipenėjęs, tai seneliukas ir derasi su juo. Mėsiniukas deda ant stalo du, tris popieriukus ir sidabro dar kiek, o seneliukas jam sako: mažoką, mėsiniukas primeta dar kiek, kol seneliukas pasakys: gana.

Tuomet mėsininkas imasi čiukutę į ratus, o seneliukas surenka sidabrinius ir popierinius pinigėlius, suskaito, suriša skarelėn ir padeda skrynutėn ir vėl augina mažą čiukutę, kad butu mėsininkui. O avutė kas kita.

— O karvutė ar ne galvijas?

— Ei, niekus plepi. Karvutė — tai brangus galvijėlis. Musų karvučių yra trys: viena juodnugarė, antra baltakaktė, trečia žalmargė, o beto yra da bergždžiukė ir jautukas...

— Jautukas caca...

— Jautukas paaugs, nešios jungą, ars lauką, o karvutės duoda pieno. Gero pieno, — bobute su matute pridirbs iš jo sviesto, surių, nuneš miestan, parduos, parneš pinigėlių daug, daug...

Anukas klausos labai rimtai, nors ir neviską tesupranta. Jis vis naujas pastabas daro, kartais visai netinkamas.

— Ciuckis irgi caca...

— Ciuckis šelmis, dykaduonis, tinginys, jam tik duoną ėsti ir pavėsyje gulėti. Jam ir ant uodegos kas užmins, ir tai jis nesulos. Toks tai caca tavo ciuckis... Na, sukkis greičiau, rankiok, kad butu gana vakarienei ir čiukutei; apivakarijėime laukan, nunešme jiems grįžčių, tėvukas raišios pėdus. Dievulis davė šimet rugių, bus duonutės... O gal tau duonutės duoti.

— Duok, seneliuk.

— O pienelio?

— Duok ir pienelio.

Senis atsikėlė, nudulino gričion, atsinešė pieno puodelį ir duonos riekelę.

— Na, valgyk ir dabok, kad ciuckis iš tavęs neatimtu; jei užsimanytu tai padaryt, tai tu jam su kumščia į kaktą ir pasakyk: nešuniui vėdaras — teenie sau lauk.

— Ar neisi tu lauk!

— Taip, taip, vaikel, šuniui taip ir sakoma. Nežinau aš, mano tu anuke, koks tu busi prie darbo, bet valgio karštai imiesi. Kitas ir senas tiek neapgalės, kiek tu, pipiras. Na, augk sveikas, buk tvirtas, nes ukininko vaikas esi, tau reikia jiegu. O jiegos — tai turtas. Buvau ir aš tvirtas, bet išsisėmiau, nebegaliu nun, laukiu vien, kuomet mane Viešpats pašauks. Reiks eiti ir eisiu, jei jau tokia Dievo valia.

Užsimastė senis, matyt, apie aną tolimą kelionę, apie kurią tik ką buvo užsiminęs, skubinau suko grįžtes, judino lupomis, lyg poteriaudamas.

Staiga vaiko verksmas išbudino jį iš to užsimastymo.

— Ciuckis paglemžė duoną, paglemžė...

— Na, matai, ar aš nebuvaу sakeš, kad tavo ciuckis šelmis. Paimk botagą ir gerai išlupk jį,—imk, aure jis ten prie, arklidės.

Anukas galėjo jau vaikščioti ir gan toli nueidavo, jei jį kas už rankos vesdavo; bet kai nieks jam nepadėdavo, o reikėdavo pasiskubinti, tai jis bevelydavo laikytis savotiško iš vietos kėlimosi budo, butent slinkdavo sėdinčioje pozicijoje ranka pasiremdamas.

Taigi ir dabar greitai prislinko prie arklidės gal netiek šuneliui nubauti, kiek į rankas pagauti botagai, kurį laikė mylimiausiu žaislu.

Po valandėlei linksmas, nudžiugęs, užmiršęs visai apie duoną ir apie ciuckį, grįžo su botagu, darydamas smiltėtame atšlaime plačią savo žygio žymę.

— A, gerai išlupk jį, šauke senis.

Anukas nuslinko šuns linkon, kurs nei nemanė bėgti ir ramiai gulėdamas patvory, baigė esti pagrobta gardumyną.

Prisiartinau prie Martyno ir senų papročiu pasveikinau.

— Per amžius — atsakė man garsiai.

— Ar patįs vieni bėsate?

— Nagi rugiapjutė: nuėjo keturiese. Pusbernis, sunus, marti ir mano žmona. Labai dar vikri moteriškė, nors jau seniai skaito sau šešiasdešimts metų. Aš tai jau netinku darbui, tai čia sau su anuku šėdžiu. Grįžtes suku, o jis bulbes perrinkinėja.

— Ar sugeba?

— O, o, labai gabus vaikas ir gudrus; ką tik pasakai, tuoj viską supranta; turiu iš jo džiaugsmo ir jis prie manęs taip priprato, kad greičiau eina į mane neg į motiną. Dažniausiai prie manęs ir buna; anie išeis prie darbo, o mudu šeiminkaujama grįčioj. Tikrai Dievas davė man tą vaiką senatvei pasidžiaugti, nes pačiam vienam butu nuobodu, o dabar dviese vis smagiau. Ateis sekmadienis, pagrižęs po piet iš bažnyčios einu su juo paupin, pievon, atsiguliu kur po alksniu, jis šalę manęs. Pradedame savotiškai šnekučiuoti, lig miegas man ir jam užmerkia akis — ir miegame abudu. Aš senas miegu lengvai; vos jis sukruta, aš ir nubundu, bet apsimetu miegas. Jis mane traukia už rankos: seneliuk, seneliuk... aš nieko. Tai, ponuli, tas pipiras toks gudrus, nesibijo nieko, neverkia, tik kimba man į akis ir pirštukais veria ir žiuri. Aš nesiduodu, jis savo daro, aš atveriu akis, jis juokias. Džiaugias, kad senelis žiuri.

— Turite džiaugsmo.

— Ačiu Dievui — turiu ir didelio. Nes, matai ponuli, aš visada labai mėgau vaikus ir rupinaus jais. Vyriausiai Marytei, kai leidžiau ją už Igno Genio iš Kumelynės, tai jai gyvais pinigais daviau lygiai tiek, kiek vertas šis mano ukis. Sūnus truputį šnairavo, tardami: tėvas viską Marytei atiduodi, o mums kas beliks? O aš sakau: — Nelokit niekų, tėvas yra teisingas, gausit visi pagal lygybės. Ir ištikrųjų vyriausias sūnus Juozas pagrižo iš kariuomenės ir nori vesti moterį. Gerai. Aptikau gerą ukį Užvandenį, tokį pat kaip mano, nu-pirkau ir sakau Juozui: še, tai tavo, nerugok, kad Marytė daugiau gavus... Jauniausias Valentas nieko jau nebesakė, nes matė, tėvą duodant vaikams pagal teisybės; atėjo jam metas vesti žmoną, sakau: gerai — tegu tau Viešpats laimina, tas ukis, kurį aš turiu, bus tavo; tik kadangi esi jaunas ir kvailas, tai aš savo galva tau padėsiu. Nerankomis, nes jau jiegos nebe tos, tik galva. Sušaukiau juos visus šitor gritelėn ir sakau: klausykit, visi turit po lygiai, bet ir čia negalas. Ačiu Dievui turiu aš dar daugiau skatiko, bet man gyvam esant nieks iš jūsų jo negaus. Jei gyvensite taikoj, o mus senius mokėsite pagerbti, tai tų pinigų teks jums po lygią dalį; o jei girtuokliausite, riesitės, tėvų negerbsite, tai pats dar gyvas budamas išdalinsiu ubagams ir negausite nieko. Jie man sako: kaip tėvas sau nori, o mes ir be to taikoj gyvename, tėvą ir motiną gerbiame, kaip liepia ketvirtas Dievo įsakymas.

— Ir ištikrųjų taip yra?

— Taip ir yra; vaikai, ačiu Dievui geri, tatai ir aš jiems geras. Nesigirdamas, negaliu kęsti, kad kuriam nors ko truktu. Vienas nori pavasarį miežių — še miežių, kitas avižų — še avižų. Priauglis koks atsiranda, visada padalinu, nors senė, vadinasi mano boba ir pamurma kartais delei to, o aš nieko. Yra paršiukų: tuojau aš Marytei paršelių, Juozeliui paršelių ir Valentėliui paršelių; anukai, kadangi dar maži, tai bent po vištelę, te san sveiki augina. Užperniai buvo šunyčių, tai aš irgi vienam šunyti, kitam šunyti, trečiam šunyti, temato tėvo širdį ir palankumą.

— Tai nemaž turto susikrovėte, jei galėjote taip vaikus aprupinti?

— Negaliu rugoti, Viešpats padėjo. Miestas arti, tai ir uždarbių netruksta. Sodiname ankstyvų bulbių, tik sau vėlyvesnių, tatai prieš Šv. Joną išparduodame viską rinkoje goriais; nusipirkdavau dvare šieno, sudaręs porą vežimėlių ir dui į miestą; ten visada pelnysi; daržovės, viščiukai, antys, by tik anksti, gerai vyksta parduoti. Mieste žmonės begalo

smalstęs ant visokių naujų daiktų. Nuvežk jiems Sekminėse kad ir prastų kopustų galvų, o užmokės tau kiek tik nori. Parduodam pieną, rudeni žąsis, žiema gi kai aludariai ima vežti ledo, tai važta irgi gerokai uždirbdame; be to, ponuli, tuščiu vežimu niekad iš miesto negriždavau.

— Kaipgi tai?

— Nagi imdavau kiekvieną kartą mėslo, šiukšlių, tat ir laukas nutręstas ir uždera ką tik pasėji. Dabar neseniai rados mūsų krašte „vasarnamių“ mada, tat statome budas „vasarninkams“ — tai irgi uždarbis. Uždirbti, ponuli, galima, reikia tik norėti ir gerbti ką turi, tai ir bus kišenių.

(T. b.).

Vertė A. J.

Bibliografija.

Joh. Jørgensen. U. L. Frau von Dänemark. Autorisierte Übersetzung von Johannes Maychofern. Kösel. Kempten—1908, 352 pusl.

Jaunystės pabaigoj kiekvieną jaunikaitį užklumpa aibės spirginančių pasaulėžvalgos klausimų. Tie klausimai yra įkyrus kartu ir labai svarbus. Nuo jų išrišimo priklauso tolimesnis žmogaus gyvenimas ir veikimas. Užklupus tiems klausimams, jaunikaitis lieka panašus į tokį žmogų, kuris stovi kryžkely ir nežino kur eiti. Gerai jeigu kas parodys jam kelią, eigu gi ne, tai belieka stovėti vietoj ir kankintis, arba eiti kur akys veda ir klaidžioti. Tokiuose atvejnose gelėtų padėti geras draugas, arba knyga. Pasaulėžvalgos klausimų kankinamas jaunikaitis galėtų rasti suraminimo ir patarimų recenzuojamoj knygutėj. Ronges tipas nėra svetimas mūsų moksleivijoje.

Ronge jaunas literatas (protestantas) studentų susirinkime—baliuje išrėžia prakalbą, kurioje pastebi, kaip toli stovis inteligentų gyvenimas nuo tų idėjų, kuriomis jie šarvojasi. Matydamas, kad niekas jam nepritaria, jis apleidžia salę ir traukia namo; pakely užaina bažnyčion. Parašas virš bažnyčios durų „Ego sum vita“ patraukia jo dėmesį ir verčia susimąstyti. Po sunkios vidujinės kovos ir dvejojimų, matome Rongę Munchene benediktinų vienuolyne besirengiantį priimti katalikų tikėjimą, Priėmęs katalikų tikėjimą, ir net įstojęs vienuolynan, Rongė visgi neranda vidujinio ramumo. Jam rodos, kad jis parmaža veikia ir neprideramai atlieka tas pareigas, kurios uždeda katalikų mokslas. Tas neramumas galų galę įvaro jam ligą. Pakilęs iš ligos Ronge grįžta tėviškėn ir darbuojasi Da-

nijos darbininkų labui. Praėjus kaikuriam laikui Ronge veda žmoną ir įkuria vienuolyną bei darbininkų koloniją vardu U. L. Frau von „Dänemark“

Taip atrodo trumpai atpasakotas siužetas.

Greta Ronges gyvenimo gliaudoma nemažiau įdomi jo žmonos ir jos brolio konvertitų gyvenimo nuotikiai. Reiktų lietuvių katalikų jaunuomenei daugiau pažinti J. Joergenseną. Keletas jo veikalų yra rusų ir lenkų kalbose verstų, kaip antai „Мой путь“ „Dzień ostateczny“, „Exselsior“ ir kiti.

I. T-as.

Iš mokyklų gyvenimo.

Vilnius. Šių metų lapkričio mėnesio 24 d. „Blaivybės“ salėje Vilniaus moksleivių kuopelės buvo surengtas vakarėlis; vaidinta A. Tr. „Gudri našlė“ Po vaidinimu buvo tautiški žaislai ir šokiai.

Lažietis.

„Ryto“ dr. gimnazija Vilniuje.

Vilniaus lietuvių gimnazija, kaip viena iš vyriausių Lietuvos gimnazijų, tobulinasi ir plėtojasi. Pastaruoju laiku, išreiškus mokiniams pageidavimą, tapo įvestos muzikos, žaislų ir šokių pamokos. Šokių ir žaislų mokina p. Daunoras ir muzikos — p. Selnickis, pasižymėjęs savo orkestru Vilniaus teatruose. Mokinama muzikos stiginių ir pučiamųjų instrumentų. Greitu laiku žadama sudaryti gimnazijos orkestras, nes ačiū mūsų gerb. mokytojo energijai, darbas eina sparčiai. Ar ne vertėtų, leidžiant aplinkybėms, kitoms mūsų gimnazijoms paimti šį pavyzdį?

Nuo pradžios 1918-19 mokslo metų, t. y., nuo Velykų atidaroma VII ir VIII kl., žinoma, jeigu susiras reikiamas kandidatų skaičius.

Lažietis.

Redakcijos atsakai.

D. J. M-ui. Savo „Skautinge“ sveikas pajudinau labai svarbų klausimą. Mielu noru dedame to straipsnio pradžią šin n-rin, pridėję tik pradžioje redakcijos pastabą.

D-ui Geneliui. „Degtinės aukas“ atidavėm „Vienybės“ redakcijai. Ten šis rašinys gal labiausiai tiks. Ačiū sveiki mus atsiminę.

D-ui Jonaičiui. „Pabėgusių kalinių“ dedame šin n-rin. Tamstos eilėse matyt pažanga. Tečiau likusiose randas ne viena vieta pataisytina.

D-ui T-ui. Recenziją gavome. Ačiū. Dedame ją šin n-rin.

D-ui Lažiečiui. Savo korespondencijėles sveikas rasi šiame n-je. Ačiū už žinutes.

Redaktorius ir leidėjas

PR. A. DAMBRAUSKAS.

Saliamono Banaičio Spaustuvė Kaune Litzmann'o gatvė № 34.

PO TRUMPOS PERTRAUKOS

== „ATEITIS” ==

nuo 1 Liepos 1916 m. eina kas mėnuo sąsiuviniais 2 spaudos lankų didumo.

Išėjusiuose ligšiol 18 numeriuose idėta nemaž rimtų straipsnių, gražių eilių, dailių vaizdelių ir įvairių žinių, naudingų nevien mokslėivijai bet ir mokytojams, kunigams bei šiaip jau inteligentams.

Šie 18-numerių išsiunčiama už 7 markes.

Su užsakymais kreiptis šiuo adresu: **KOWNO**

Litzmannstr. Nr. 34 KANTON, KNIUKSTA.

Tuo pat adresu meldžiama ir pinigai siųsti.

„Ateities“ užsisakymo sąlygos.

1918 metams.

„Ateitis“ galima užsisakyti kiekviena-me pačtos skyriuje mokant pusmečiui (nuo 1 sausio lig 1 liepos š. m.) 2 marki 40 fen. Atskiras „Ateities“ n-ris mokama 35 fen. be atsiuntimo, 40 f. su atsiuntimu.

„Ateities“ Administracija.

Savaitinis laikraštis

„V I E N Y B Ė“

vėl pradėjo eiti iš Kauno nuo 1918 metų pradžios.

„Vienybė“ aiškina tikybos, tautos, politikos, ūkio reikalus, rupinas duoti kuodaugiausiai žinių, atsiliepti į visus svarbiuosius gyvenimo reikalus. Netrukus gal prasidės naujas gyvenimas, laikraštis kiekvienam bus butinai reikalingas.

Laikraštis yra siuntinėjamas pačta arba geležinkelio, iš tenai jisai patiems skaitytojams reikia atsiimti. Todel geriausia apylinkės skaitytojams užsirašyti vardų vieno keno nors, kas atsiimtu laikraštį iš vietinių įstaigų ir padalytu jį skaitytojams. Seniesiems „Vienybės“ skaitytojams laikraštis bus siuntinėjamas į parapijas, per tiek mėnesių, už kiek jų liko iš seniau užsimokėta, skaitant pagal naują kainą. Senųjų skaitytojų, kurie yra persikėlę kitur, prašoma atsiųsti savo adresus.

Sandarbininkai ir laikraščio ėmėjai gali laikraščio dalykuose susirašinėti su redakcija lietuviškai, siuntinėti lietuviškus rankraščius ir korespondencijas. Adresas raštams:

An die Deutsche Feldpost 209 Pressestelle Ob. Ost III für „Vienybė“.

Pinigai užsisakant laikraštį siųsti šiuo adresu:
An die Zeitschrift „Vienybė“ Litzmannstr. 34 Kowno

Kaina už laikraštį: metams 8 markės (4 rubliai), pusmečiui—4 markės (2 rubl.), trims mėnesiams—2 marki (1 rubl.). Atskiras numeris 20 pėnigų (10 kap.).

Kviečiame visus užsisakyti ir platinti „V i e n y b ė“.

„Vienybės“ Redakcija.